

BLWG-voorjaarskamp 2015 rond Balkbrug – mossen

Klaas van Dort & Dick Kerkhof

Inleiding

Van vrijdagavond 1 mei t/m dinsdagmiddag 5 mei 2015 hield de BLWG voor het eerst in haar bestaan een voorjaarsweekend naar de omgeving van het Reestdal. De Reest is de vrij meanderende beek op de grens tussen Overijssel en Drenthe; hij stroomt van Slagharen naar Meppel. Behalve terreinen in het eigenlijke Reestdal bezochten we ook enkele boswachterijen in de omtrek en terreinen langs de iets zuidelijker gelegen Overijsselse Vecht. We kampeerden op de prima camping Si-Es-An in Balkbrug. Aan het weekend namen twintig bryologen en lichenologen deel.

De laatste jaren is het niet meer gebruikelijk een soortenlijst van een Nederlands inventarisatieweekend in *Buxbaumiella* te publiceren, daar de gegevens tegenwoordig op de website te vinden zijn. Omdat we het excursiegebied grotendeels nooit eerder bezocht hebben, presenteren we toch weer een lijst, die mogelijk van nut is voor beheerders en in ieder geval kan dienen als inspiratiebron voor toekomstige excursies.

Zaterdag 2 mei 2015

Haardennen

Km-hokken: 220-513, 221-513

Ons eerste excursiedoel betrof een reliëfrijke heide met een betrekkelijk soortenarme mosflora. Het normale assortiment van droge heide – bronsmos, gewoon gaffelrandmos, zandhaarmos, gesnaveld en heideklauwtjesmos – werd al snel genoteerd. Op sommige plekken hield de bodem kennelijk meer vocht vast dan we vermoedden, want hier troffen we zoden van waterveenmos, een paar plukjes glanzend maanmos (kwetsbaar) en drie draadmossen, waaronder rood draadmos (bedreigd).

In het aanpalende loofbosje kwamen we de bekende combinatie tegen van bleek boomvorkje, helmroestmos, knotskroesmos, vliermos en haarmutsen. Op een jonge eik werden broedhaarmutsen en, toch wel verrassend, ook een polletje van de

gladde haarmuts vastgesteld. Daarna kon deze locatie ons niet lang bekoren.

Nolderveld (Takkenhoogte-Meeuwenveneen)

Km-hok: 222-516

Een door Stichting Het Drentse Landschap beheerd natuurontwikkelingsgebied ten noorden van Balkbrug staat bekend onder de namen Nolderveld en Takkenhoogte-Meeuwenveneen. We benaderden dit reservaat vanaf de Pieperij en begaven ons over het fietspad dat langs de noordgrens loopt naar de kijkheuvel, vanwaar we een prima uitzicht hadden over een tamelijk uitgestrekt heideveld met vennen. Je zou niet zeggen dat hier enkele decennia geleden nog volop mais werd geteeld. Het terrein lag er nu veelbelovend bij en we lieten ons oog vallen op een van de ruim bemeten vennen. Om bij het water te komen volgden we de rijkelijk met moeraswolfsklaauw bedekte ‘schapenpaadjes’ (de heide wordt begraasd door runderen) in zuidelijke richting. De ontdekking van zandschoffelmoss vertraagde ons tempo aanzienlijk. Zandschoffelmoss zag het aantal atlasblokken in ons land de afgelopen jaren dalen van meer dan 100 tot minder dan 50 en is daarmee terecht als bedreigd op de Rode Lijst be land. Langs een van de paadjes verzamelde Dick Kerkhof cederhoutmos, eveneens een bedreigde soort, die teruggegaan is van 165 naar 55 atlasblokken. We kwamen al kruipend over de door grote grazers opengetrapte plekken nog meer leuke pioniermosjes tegen: gewoon moerasvorkje, lichtrandmos, violet trapmos en kropgoudkorrelmos, een soort van de Europese Rode Lijst! Verder struindend in oostelijke richting stuitten we op een flinke zode van glanzend etagemos en even verderop kwamen de eerste veenmossen in beeld. Behalve de algemene soorten water-, gewimperd en geoord veenmos, ontdekten we ook het voor een goede natte heide typerende duo week en kussentjesveenmos, beide bedreigd in Nederland. Op de oever van het heldere ven, bewoond door een forse ke-

Foto 1. Op zoek naar mossen in het Nolderveld. Foto: Klaas van Dort.

versoort – de grote spinnende watertor (*Hydrophilus piceus*), met dank aan Johan Zielman – ontstond enige discussie over de identiteit van de plakkaatmossen. Uiteindelijk bleek het te gaan om alle drie de soorten die ons land telt, met het landelijk schaarse moerasplakkaatmos als meest algemene vertegenwoordiger. Geleidelijk gaf de natte heide steeds meer van haar schatten prijs. Een kwelplek was bedekt met beekstaartjesmos (beide variëteiten). Op lemige plekken zagen we gewoon broedpeermos en bolletjespeermos. Jan Pellicaan verzamelde hier ook korreltjespeermos en roodknolpeermos. Vooral de laatste vondst is opmerkelijk. Buiten Brabant heet deze leempionier echt zeldzaam te zijn, zoals duidelijk blijkt uit het verspreidingskaartje op het web. Ook bijzonder is de aanwezigheid van twee sikkelmossen in de oostelijke plas. Behalve vensikkelmos komt er geveerd sikkelmos voor, en gewoon watervorkje natuurlijk. In totaal scoorden we 70 soorten in deze hei, een toplocatie dus!

Oud-Avereest

Km-hok: 221-515

In Oud-Avereest inspecteerden we het kerkhof, dat niet alleen veel graven bevat, maar ook fraaie oude bomen die onder meer helmroestmos opleverden. Voor dergelijke epifyten lopen we tegenwoordig niet meer echt warm, maar vroeger was *Frullania dilatata* in Overijssel 'verre van algemeen' (Bremer 1993). In dezelfde categorie – vroeger zeldzaam, tegenwoordig op bomen (vrij) algemeen – vallen staafjespenmos, broedhaarmuts en trompetkroesmos. Gewoon zijdemos, dat er ook bleek te groeien, is in de omgeving van het Reestdal nog steeds behoorlijk zeldzaam. Op steen vonden we onder meer oranjesteltje, gesteelde haarmuts, muurdubbeltandmos en muurachterlichtmos. Er werd enige tijd gespendeerd aan in het veld lastig te herkennen topkapselmosjes. De discussie spitste zich toe op het verschil tussen gedraaid en zodeknikmos, die er, naar later bleek, allebei bleken te staan. Ook de ontdekking van breed dan wel stomp dubbeltandmos ging

met veel twijfel gepaard. Microscopische controle onthulde de laatste (erg zeldzaam in Overijssel overigens). Na hun zoekwerk op de begraafplaats staken de bryologen de weg over om in Natuurinformatiecentrum de Wheem de eerste voorjaarsijsjes te gaan genieten, niet wetende dat ze zodoende een bijzondere soort over het hoofd zagen. Twee dagen later brachten de lichenologen ook een bezoek aan de begraafplaats en peuterde André Aptroot een polletje viltig kronkelbladmos van een rijkelijk met mos en korstmos begroeide grafsteen. Verreweg de mooiste vondst op deze locatie, want *Tortella inclinata* is zeer zeldzaam en kwetsbaar!

Kotermeerstal

Km-hok: 227-512

Tot besluit van deze excursiedag werd koers gezet naar de bebouwde kom van Dedemsvaart, waar we een bezoek brachten aan een afgegraven terreintje direct achter zwembad De Kiefer. Aan de oostzijde grenst dit terrein aan een eind jaren '90 van de vorige eeuw aangelegde recreatieplas met de naam Kotermeerstal. Deze naam verwijst naar een moerassige plek die voor de ontginding van het hoogveen, in het begin van de 19de eeuw, hier in de buurt moet hebben gelegen. In het kleine terrein vonden we voornamelijk algemene veenmossen, waarvan gewoon veenmos overigens niet in de andere terreinen is gezien, en veel heidehaarmos (*Polytrichum commune* var. *perigoniale*). Pioniers van eerdere successiestadia waren nog maar mondjesmaat aanwezig. Vermeldenswaard is het zeldzame kort smaltandmos, een van de slechts twee *Ditrichum*-vondsten van het weekend. Op de oever van de recreatieplas stond veel gekroesd plakkaatmos. Gewoon maanmos, moerasbuidelmos en de beide kantmossen groeiden verder van de kant af in zuurder milieu.

Zondag 3 mei 2015

Rheezerbelten

Km-hok: 235-507

De Rheezerbelten omvatten een reeks fraaie zandduinen beplant met gemengd loof- en naaldbos. De kronkeleiken worden intensief gehakt en zijn laag afgezet, een

merkwaardig gezicht. De lichenologen vermaakten zich uitstekend met allerlei minuscule korsten op de dunne eikenstammetjes. Bij de bryologen was de stemming aanvankelijk weinig uitbundig. Dat veranderde toen eerst gewoon schijfjesmos en later zelfs gewoon pelsmos werd gemeld. Van gewoon pelsmos waren nog geen 10 populaties bekend in de noordelijke helft van ons land. Minstens even onverwacht was de vondst van ronde haarmuts door Jan Pellicaan op een eikje, een Europese Rode lijstsoort! Andere leuke epifytvondsten waren die van bonte haarmuts en blauw boomvorkje. Iets verderop troffen we een flinke plek hakige bisschopsmuts op een beschut heideveldje. Deze binnenlandse variëteit van de grijze bisschopsmuts was al jaren niet meer in Overijssel waargenomen.

Rheezermaten

Km-hok: 236-508

De (Oude) Rheezermaten liggen ten zuiden van het voormalige landgoed Heemse (nu onderdeel van Hardenberg) onder de Oude Rheezerweg. Het zijn schraallanden en trilveenvegetaties, ontstaan uit vroeg 19de-eeuwse verveningen op voormalige beekdalbodem en in meanders van de Vecht. De maten zijn sinds 1958 in beheer van het Staatsbosbeheer (Kleuver 1992, 1999).

We zijn het terrein ingegaan via het broekbos aan de Oude Rheezerweg. De smalle strook bos is zeer nat en slecht toegankelijk met karakteristieke horsten van pluimzegge. Bryologisch was het niet rijk. Op dood hout werd oeverpluisdraadmos (*Amblystegium varium* s.s.) verzameld. Veenmossen en boogsterrenmossen werden niet gevonden.

De aan het broekbos grenzende maten bestaan uit schraalland met veel blauwe zegge en verder o.m. moeraskartelblad, tormentil, grote pimpernel en kleine valeriaan. Bryologisch het domein van gewoon puntmos, boompjesmos, geoord veenmos, haakveenmos en gewoon haakmos. In de overgang van schraalland naar trilveen werd een natte kwelgreppel bekeken, staalblauw door een ijzerbacterievlies. Ook hier geoord veenmos, met veel veenknikmos (*Bryum pseudotriquetrum* var. *bi-*

mum), gewoon puntmos en geveerd sikkelmossen en verder echt vetmos, beekstaartjesmos, gewoon moerasvorkje en weinig reuzenpuntmos. Langs deze greppel in de overgang naar het trilveen werd al snel hogere bryologie bedreven rond drie vermoede soorten veenmos uit de sectie *Subsecunda*: trilveenveenmos, geoord veenmos en moerasveenmos. De eerste twee soorten waren bekend uit het gebied. Trilveenveenmos was hier in 1998 en 2000 verzameld en gereviseerd en bleek uiteindelijk door de gehele maten vrij algemeen in lage dichte zoden, vaak met ijl riet en dominantie van ronde zegge en met wateraardbei en waterdrieblad. Van geoord veenmos verschilt het in het veld (met enige goede wil) door de kortere, deels stompe en deels spitse stambladen en de dichte betakking (en daardoor dichtere zoden). Qua formaat en kleur kunnen ze erg op elkaar lijken. De stengeldoorsnede moet uiteindelijk uitkomst geven. Al snel viel ook de naam van *Sphagnum subsecundum* voor slanke (*Acutifolii*-achtige), bruine planten met zeer kleine, holle (bijna schubvormige) stambladen. Ons vermoeden werd bevestigd na controle door Ad Bouman. Moerasveenmos is een van de zeldzaamste veenmossen in ons land, in enigehoeveelheid recent alleen bekend van het Wisselse Veen bij Epe. We hebben geen goed beeld gekregen in welke mate deze soort voorkomt ten opzichte van trilveenveenmos, dat ook bruin kan zijn.

Een speurtocht van ruim een uur naar schorpioenmossen en goudmossen leverde geen resultaat. Jan Pellicaan vond nog wel het basenminnende groot vedermos. In feite is het terrein betrekkelijk arm aan mossoorten, waarschijnlijk door het ontbreken van kleinschalig reliëf. Naast gewoon puntmos en veenmossen is vooral veenknikmos opvallend aanwezig, in mindere mate ook geveerd sikkelmossen. In de natste delen van het trilveen bleek op diverse plaatsen geel boogsterrenmos voor te komen, dat nog niet bekend was uit dit gebied. Ook echt vetmos werd hier veel gezien. In overgangen naar schraalland komt roodviltmos in lage dichtheden voor, vaak samen met beekstaartjesmos. Ook hartbladig puntmos werd in kleine hoeveelheden gezien; reu-

zenpuntmos werd buiten de genoemde greppel niet meer gesignaleerd (was hier bekend, gevonden in 2000). Jan Pellicaan vond in het terrein ook nog haarspitsmos en de pionier hol moerasvorkje.

Boswachterij Hardenberg

Km-hokken: 233-507, 234-507, 234-508

Het middagbezoek aan de Boswachterij Hardenberg kon qua bijzondere vondsten niet in de schaduw staan van de voorafgaande excursies rond Rheeze. In het gemengde bos werden de normale soorten gescoord. Ook de heide rond de Bloedplas leverde weinig nieuws, behalve dan gewone viltnuts en kroppluisjesmos. Op de terugweg kwamen we echter nog door een stukje oude heide waarin we gerimpeld gaffeltandmos, zacht veenmos en glanzend maanmos aantroffen. Iets verderop vond Margriet Bekking in het bos een topker: het zeldzame struisveermos, onder lariks, zoals het hoort.

Maandag 4 mei 2015

Dickninge

Km-hokken: 214-520, 215-520

Een bezoek aan Landgoed Dickninge langs de Reest bij De Wijk was voor de lichenologen een waar feest, maar pakte voor de bryologen teleurstellend uit. De zwaar bemeste graslanden rondom het parkbos waren nagenoeg mosloos, het park zelf herbergt de gebruikelijke soorten van bos op kalkarme bodem. Vermeldenswaard zijn watervalmos, dat op een stenen brug groeide, en moerassnavelmos, fluweelmos en breed dubbeltandmos, die tijdens het weekend nergens anders gevonden zijn. De laatste soort, in Oost-Nederland zeldzaam, werd gezien op een tuinmuur. De lichenologen organiseerden speciaal voor de bryologen een kleine excursie naar twee dikke beuken waarop ze een flinke populatie van de zeer zeldzame beukenknikker (*Pyrenula nitida*) hadden gevonden, wat zeer op prijs werd gesteld.

De Havixhorst

Km-hokken 213-521, 214-521

De Havixhorst, beheerd door Het Drentse Landschap, ligt een kilometer ten westen van Dickninge. Naast het parkbos liggen

oude dotterbloemhooilanden met onder meer scherpe, zwarte, blauwe, tweerijige en blaaszegge, egelboterbloem, echte koe-koeksbloem, waterkruiskruid en zeegroene muur. Hier vonden we vooral gewoon puntmos, maar ook hartbladig puntmos en moerassikkelmos. Op de grens tussen dotterbloemhooiland en parkbos is plaatselijk wilgenbroek aanwezig, waarin onder meer vliermos, ruige haarmuts, gekroesde haarmuts, staafjesiepenmos, geplooid sikkelmos en uiterwaardmos werden aangetroffen. Het parkbos bleek gevarieerder dan dat van Dickninge en leverde dan ook meer soorten op, zowel epifytische als terrestrische, echter geen heel zeldzame.

Boswachterij Staphorst

Km-hokken: 215-515, 215-516

Tijdens de inventarisatie van het gevarieerde loof- en naaldbos stuitten we in een lariksopstand al snel op een rode veenmospol. Zoals gebruikelijk in betrekkelijk droge bossen bleek het na enige discussie te gaan om stijf veenmos, en niet om glan-

zend veenmos (al deden de buisvormige uiteinden van de takblaadjes in het hoofdje anders vermoeden). Ook riempjesmos en pluimstaartmos groeien hier. Struisveenmos werd wel verwacht, maar helaas niet opgemerkt. Langs de Oude Vijver bleek goudsikkelmos talrijk in de waterrand, maar ook sterrengoudmos kwam hier tevoorschijn. Deze bedreigde soort was hier 30 jaar geleden ook al gevonden (door Rudi Zielman), maar de vinder kon zich dat nu niet meer herinneren. Wel dat er vroeger vierkantsmos stond (Dijkstra & Bremer 1987). Op een eikentak zaten verschillende polletjes broedkroesmos. Vroeger was deze soort min of meer gebonden aan iepen langs de kust. Tegenwoordig worden in toenemende mate vondsten uit het binnenland gemeld, meestal van bomen met basenrijke schors, nu ook van eiken. Eveneens op eik vonden we ook hier weer staafjesiepenmos, waarvoor ongeveer hetzelfde verhaal opgaat als voor broedkroesmos. In het noorden van de boswachterij verzamelden Rudi en Johan Zielman ook nog

Foto 2. Langs de Vecht in De Huy, groeiplaats van onder meer kleigreppelmos. Foto: Klaas van Dort.

mossen aan een venrand bij De Vier Bergen, waaronder aarmaanmos, dat als bedreigd op de Rode Lijst staat.

Dinsdag 5 mei

De Huy

Km-hok 236-507

De vierde excursiedag begon met een bezoek aan De Huy, een prachtig schraal grasland met steilkantjes langs de Overijsselse Vecht. Het leverde de gewone kleipioniers op, maar ook mossen van vrij voedselarme bodem, zoals rood knikmos, lippenmos en de Rode Lijstsoort (kwetsbaar) flesjesmos.

Junner Koeland

Km-hok 229-505

Het Junner Koeland is een gevestigde naam bij floristen. In de stroomdalgraslanden komt de steenanjer nog voor. Wij bezochten de pionervegetatie langs een nieuw gegraven rivierarm. Groot kortsteeltje was er massaal aanwezig, in gezelschap van dik landvorkje. Onze soortenlijst is helaas verre van compleet. Een heftig onweer onderbrak onze speurtocht en dwong ons tot een overhaaste terugtocht door prachtig jeneverbesstruweel. De buienradar voorspelde weinig goeds, dus besloten we definitief de thuisreis te aanvaarden.

Conclusie

Met een totaal van 174 taxa was het voorjaarskamp misschien niet bijzonder rijk aan mossen, het leverde wel een verrassend aantal vondsten van zeldzaamheden op in een tot dusver weinig onderzochte, maar desalniettemin landschappelijk uitzonderlijk fraaie regio. Vooral het Reestdal blinkt uit in landschappelijke schoonheid en herbergt verschillende natuurparels die bij een volgend bezoek nog wel meer leuke soorten prijs zullen geven. Ook van landelijk (vrij) algemene soorten zullen in deze

streek zeker nog nieuwe vindplaatsen gevonden kunnen worden. Zo ontbreken in de soortenlijst van het voorjaarsweekend glad dikkopmos (*Brachythecium salebrosum*) en gerimpeld boogsterrenmos (*Plagiomnium undulatum*) – die moeten in een (broek)bos toch wel te vinden zijn?

Microscopische determinaties werden ingestuurd door Rienk-Jan Bijlsma, Klaas van Dort, Dick Kerkhof, Jan Pellicaan en Rudi Zielman.

Literatuur

- Bremer, P. 1993. Eendagsexcursie naar Vilsteren, 3 oktober 1992. *Buxbaumiella* 30: 20-22.
Dijkstra, A.C.J. & P. Bremer. 1987. De najaarsexcursie in 1985 naar het Staphorsterbos. *Buxbaumiella* 20: 4-14.
Kleuver, J. 1992. Arriër Koeland en Rheezermaten. In P.W.F.M. Hommel (red.), *Excursieverslagen Plantensociologische Kring Nederland* 1991: 21-22.
Kleuver, J. 1999. Tussen Dinkel en IJssel. Natuurgebieden in Overijssel. Staatsbosbeheer.

Auteursgegevens

- K.W. van Dort, Leeuweriksweide 186, 6708 LN Wageningen, klaasvandort@online.nl
Th.B.M. Kerkhof, Buitenstad 67, 4132 AB Vianen, dkerkhof@xs4all.nl

Abstract

The BLWG spring meeting 2015 around Balkbrug - bryophytes

For the first time the annual spring meeting of the BLWG was held in Balkbrug, a village close to the valley of the Reest. This brook marks the border between the provinces of Drenthe and Overijssel. Several trips were made to sites within the valley itself, to nearby forestry areas and to the valley of the river Vecht, somewhat more to the south.

The most valuable sites, from a bryological point of view, proved to be the Nolderveld and the Rheezermaten, where 6 to 8 species of the Dutch or the European Red List were discovered. Most remarkable is the finding of *Sphagnum subsecundum*, a very rare species in the Netherlands.

Tabel 1. Soortenlijst voorjaarsweekend 2015 naar Balkbrug en omgeving. V = veldwaarneming, m = microscopisch gecontroleerd. Rode Lijst: BE = bedreigd, KW = kwetsbaar. Europese Rode Lijst: zz = zeldzaam, ob = onvoldoende bekend.

terrein	Begraafplaats Oud-Avereest	Boswachterij Hardenberg	Boswachterij Saphorst	De Huyk	Dickinge	Haarden	Junner Koeland	Kotermeerstal/zwembad	Nolderveld	Rheezerbergen	Rheezenmatten	RL
Aantal taxa (totaal 174)	27	42	53	62	33	38	41	27	14	70	47	42
Aantal op Rode Lijst (totaal 24)	1	3	4	0	1	0	2	0	0	8	2	6
<i>Amblystegium serpens</i>	v		v	v		v					v	Gewoon pluisdraadmos
<i>Amblystegium varium</i>											m	Oeverpluisdraadmos
<i>Aneura pinguis</i>										v		Echt vetmos
<i>Atrichum tenellum</i>										v		Klein rimpelmos
<i>Atrichum undulatum</i>		v	v			v				m	v	Groot rimpelmos
<i>Aulacomnium androgynum</i>	v	v				v	v			m		Gewoon knopjesmos
<i>Aulacomnium palustre</i>										v	v	Roodvlitmos
<i>Barbula convoluta</i>				v		v				v		Gewoon smaragdsteeljtje
<i>Barbula unguiculata</i>	m			v		v						Kleismaragdsteeljtje
<i>Blasia pusilla</i>					v							Flesjesmos
<i>Brachythecium albicans</i>			v				v			m		Bleek dikkopmos
<i>Brachythecium mildeanum</i>										v		Moerasdikkopmos
<i>Brachythecium rutabulum</i>	m	v	v	v	v	v	v	v		v	v	Gewoon dikkopmos
<i>Brachythecium velutinum</i>						v						Fluweelmos
<i>Bryeaerythrophyllum recurvir.</i>	m											Oranjesteeltje
<i>Bryum argenteum</i>				v	v	v		v				Zilvermos
<i>Bryum barnesii</i>				v	v		v					Geelkorrelknikmos
<i>Bryum caespiticium</i>	m									m		Zodeknikmos
<i>Bryum capillare</i>	v			v		v	v					Gedraaid knikmos
<i>Bryum dichotomum</i>				v	v					v		Grofkorrelknikmos
<i>Bryum pallens</i>					v							Rood knikmos
<i>Bryum pseudotriquetrum</i>		m				v				v	m	Veenknikmos
<i>Bryum rubens s.s.</i>				v		E						Braamknikmos
<i>Bryum rubens s.l.</i>					v					v		Roodknolknikmos
<i>Bryum tenuisetum</i>	m	v								m		Oranjeknolknikmos
<i>Calliergon cordifolium</i>				v						v		Hartbladig puntmos
<i>Calliergon giganteum</i>										m		Reuzenpuntmos
<i>Calliergonella cuspidata</i>	v	v	v	v					m	m		BE
<i>Calyptogeia fissia</i>	v							v		v		Moerasbuidelmos
<i>Calypogeia muelleriana</i>	v		v							v		Gaaf buidelmos
<i>Campylium stellatum</i>		m										Sterregoudmos
<i>Campylopus flexuosus</i>	v	v							m			BE
<i>Campylopus introflexus</i>	v	v	v		v	m	v	v	m	v		Boskroneelsteeljtje
<i>Campylopus pyriformis</i>	v	m	m		v	v			m	v		Breekblaadje
<i>Cephalozia bicuspidata</i>	v							v	m			Gewoon maanmos
<i>Cephalozia connivens</i>	v					m						Glanzend maanmos
<i>Cephalozia macrostachya</i>		m										Karmaanmos
<i>Cephaloziella divaricata</i>						m			m			BE
<i>Cephaloziella hampeana</i>						m			m			Grof draadmos
<i>Cephaloziella rubella</i>						m			m			Rood draadmos
<i>Ceratodon purpureus</i>			v	v	v	v	v		m	v		Gewoon purpersteeltje
<i>Chiloscyphus polyanthos</i>					v				m	v		Lippenmos
<i>Cirriphyllum piliferum</i>										v		Haarspitsmos
<i>Climacium dendroides</i>										m		Boompjesmos
<i>Cryphaea heteromalla</i>	v		v			v				v		Vliermos
<i>Dicranella cerviculata</i>	v					v						Kroppluisjesmos
<i>Dicranella heteromalla</i>		v	v	v	v	v	v		v	v		Gewoon pluisjesmos
<i>Dicranella staphylina</i>					v		v			v		Knolletjesgreppelmos
<i>Dicranella varia</i>					v							Kleigreppelmos
<i>Dicranoweisia cirrata</i>	v		v	v	v	v	v	v		v		Gewoon sikkelertertje
<i>Dicranum montanum</i>				v						v		Bossig gaffelrandmos
<i>Dicranum polysetum</i>	v											Gerimpeld gaffelrandmos
<i>Dicranum scoparium</i>	v	v	v			m	v		v	v		KW
<i>Didymodon luridus</i>						v						Breed dubbeltandmos
<i>Didymodon tophaceus</i>	m											Stomp dubbeltandmos
<i>Didymodon vinealis</i>	m											Muurdubbeltandmos
<i>Ditrichum cylindricum</i>					v							Hakig smaltandmos

					Rheezermaten					RL
terrein										
<i>Ditrichum lineare</i>									Kort smaltandmos	
<i>Drepanocladus aduncus</i>			m						Moerassikkelmos	
<i>Drepanocladus polygamus</i>									Goudsikkelmos	KW
<i>Eurhynchium striatum</i>	v	v			v				Geplooid snavelmos	
<i>Fissidens adianthoides</i>								v	Groot vedermos	KW
<i>Fossumbronia incurva</i>							m		Kropgoudkorrelmos	zz
<i>Frullania dilatata</i>	v	v	v		m			v	Helmoestmos	
<i>Funaria hygrometrica</i>	v		v	v		v	m		Gewoon kruimmos	
<i>Grimmia pulvinata</i>	v		v	v	v				Gewoon muisjesmos	
<i>Gymnocolea inflata</i>							v		Broedkelkje	
<i>Herzogiella seligeri</i>					v				Geklauwd pronkmos	
<i>Homalothecium sericeum</i>	v		v					v	Gewoon zijdemos	
<i>Hylocomium splendens</i>							v		Glanzend etagemos	
<i>Hypnum andoi</i>		m	v	v	v			v	Bosklauwtjesmos	
<i>Hypnum cypressiforme</i>	v	v	v	v	v	m	v	v	Gesnaveld klauwtjesmos	
<i>Hypnum jutlandicum</i>	v	v	v			m	v	v	Heideklauwtjesmos	
<i>Isothecium myosuroides</i>			v					v	Knikkend palmpjesmos	
<i>Jungermannia gracillima</i>							m		Lichrandmos	
<i>Kindbergia praelonga</i>	v	v	v	v	v	v	v	v	Fijn laddermos	
<i>Lepidozia reptans</i>								v	Neptunusmos	
<i>Leptobryum pyriforme</i>				v	v			m	Slankmos	
<i>Leptodictyum riparium</i>			v		v				Beekmos	
<i>Leskeia polycarpa</i>		m							Uiterwaardmos	
<i>Leucobryum glaucum</i>	v	v	v						Kussentjesmos	
<i>Lophocolea bidentata</i>			v				v	v	Gewoon kantmos	
<i>Lophocolea heterophylla</i>	v	v	v		v		v	v	Gedrongen kantmos	
<i>Lophozia bicrenata</i>							m		Cederhoutmos	BE
<i>Lophozia capitata</i>							m		Violet trapmos	
<i>Marchantia polymorpha</i>	v			v	v			v	Parapluutjesmos	
<i>Metzgeria fruticulosa</i>								v	Blauw boomvorkje	
<i>Metzgeria furcata</i>	v					v	v		Bleek boomvorkje	
<i>Mnium hornum</i>	v	v	v	v	v	v		v	Gewoon sterrenmos	
<i>Orthodontium lineare</i>	v	v	m			v		v	Geelsteeltje	
<i>Orthotrichum affine</i>	v	v	v	v	v	m	v	v	Gewone haarmuts	
<i>Orthotrichum anomalum</i>	v		v	v		v			Gesteelde haarmuts	
<i>Orthotrichum diaphanum</i>				v	v	m	v		Grijze haarmuts	
<i>Orthotrichum lyellii</i>	v		m			v		v	Broedhaarmuts	
<i>Orthotrichum patens</i>								m	Ronde haarmuts	ob
<i>Orthotrichum pulchellum</i>	v		v					v	Gekroesde haarmuts	
<i>Orthotrichum speciosum</i>			v						Ruige haarmuts	
<i>Orthotrichum stramineum</i>								m	Bonte haarmuts	
<i>Orthotrichum striatum</i>						v			Gladde haarmuts	
<i>Oxyrrhynchium speciosum</i>					v				Moerassnavelmos	
<i>Pellia endiviifolia</i>							m	m	Gekroesd plakkaatmos	
<i>Pellia epiphylla</i>					v			m	Gewoon plakkaatmos	
<i>Pellia neesiana</i>							m		Moerasplakkaatmos	
<i>Phascum cuspidatum</i>			v						Gewoon knopmos	
<i>Philonotis fontana v. caespitosa</i>							m		Klein staartjesmos	
<i>Philonotis fontana v. fontana</i>							m	m	Beekstaartjesmos	
<i>Physcomitrium pyriforme</i>			v	v				v	Gewoon knikkerjesmos	
<i>Plagiomnium affine</i>	m		v	v					Rond boogsterrenmos	
<i>Plagiomnium elatum</i>								m	Geel boogsterrenmos	KW
<i>Plagiothecium denticulatum</i>						m		v	Glanzend platmos	
<i>Plagiothecium laetum</i>		m			v			m	v	Krom platmos
<i>Plagiothecium nemorale</i>								v	m	Groot platmos
<i>Plagiothecium undulatum</i>	v	v			v			v		Gerimpeld platmos
<i>Pleuridium subulatum</i>						m				Groot kortsteelstje
<i>Pleurozium schreberi</i>			v		v	v		v		Bronsmos
<i>Pogonatum aloides</i>	m							m		Gewone viltmuts
<i>Pohlia annotina</i>								m		Gewoon broedpeermos
<i>Pohlia bulbifera</i>								m		Bolletjespeermos
<i>Pohlia camptotrichela</i>								m		Korreltjespeermos

terrein							Rheezerbelten	Rheezematen		
Pohlia lescuriana									Roodknolpeermos	
Pohlia nutans		v		v	m		v	m	Gewoon peermos	
Pohlia wahlenbergii			v						Bleek peermos	
Polytrichum commune								v	Gewoon haarmos	
Polytrichum com. v. perigoniale	m						v	m	Heidehaarmos	
Polytrichum formosum	v	m	v	v	m	m	v	m	Fraai haarmos	
Polytrichum juniperinum	v	v		v			v	v	Zandhaarmos	
Polytrichum longisetum		v	v					m	Gerand haarmos	
Polytrichum piliferum							v		Ruig haarmos	
Porella platyphylla								m	Gewoon pelsmos	
Pseudephemerum nitidum								v	Vals kortsteeljtje	
Pseudoceros. hornschuchianum	m							v	Spits smaragdsteejtje	
Pseudoscleropodium purum	v	v	v	v	v	v	v	v	Groot laddermos	
Pseudotaxiphyllum elegans			v		v	v		v	Gewoon pronkmos	
Ptilium crista-castrensis	v								Struisveermos	
Racomitrium elongatum								m	Hakige bisschopsmuts	BE
Radula complanata	v							v	Gewoon schijfjesmos	
Rhizomnium punctatum								v	Gewoon viltsterrenmos	
Rhynchosstegium confertum			v		v				Boomsnavelmos	
Rhynchosstegium ripariooides				v					Watervalmos	
Rhytidiaadelphus loreus	m								Riemjesmos	
Rhytidiaadelphus squarrosus	v	v	v	v	v		v	v	Gewoon haakmos	
Rhytidiaadelphus triquetrus	v								Pluimstaartmos	
Riccardia chamedryfolia								m	Gewoon moerasvorkje	
Riccardia incurvata								v	Hol moerasvorkje	
Riccia beyrichiana			v			m			Dik landvorkje	
Riccia fluitans			v					v	Gewoon watervorkje	
Sanionia uncinata		v							Geplooid sikkelmos	
Scapania irrigua								m	Zandschoffelmos	BE
Schistidium crassipilum	m	v			v				Muurachterlichtmos	
Sphagnum capillifolium		m							Stijf veenmos	KW
Sphagnum compactum								m	Kussentjesveenmos	KW
Sphagnum contortum								m	Trilveenveenmos	BE
Sphagnum cuspidatum	v	m			v		v		Waterveenmos	
Sphagnum denticulatum	v						v	m	Geoord veenmos	
Sphagnum fimbriatum	v	m					v	v	Gewimpeld veenmos	
Sphagnum molle								m	Week veenmos	KW
Sphagnum palustre							v		Gewoon veenmos	
Sphagnum squarrosum							v	m	Haakveenmos	
Sphagnum subsecundum								m	Moerasveenmos	BE
Sphagnum tenellum	m								Zacht veenmos	KW
Straminergon stramineum								v	Sliertmos	KW
Syntrichia papillosa		v							Knikkersterretje	
Syntrichia ruralis var. arenicola	m								Groot duinsterretje	
Syntrichia ruralis var. calcicola			m						Klein duinsterretje	
Tetraphis pellucida		v	v	v	v	v		m	Viertandmos	
Thuidium tamariscinum	v	v							Gewoon thujamos	
Tortella inclinata	m								Viltig kronkelbladmos	KW
Tortula muralis	v	v	v	v					Gewoon muursterretje	
Ulota bruchii	v	v	v		v			v	Knotskroesmos	
Ulota crispa	v		v	m				v	Trompetkroesmos	
Ulota phyllantha	v	v				v			Broedkroesmos	
Warnstorfia exannulata								m	Geveerd sikkelmos	KW
Warnstorfia fluitans	v							m	Vensikkelmos	
Zygodon conoideus	m	m	m						Staafjespiemmos	